

IPO – РИНКОВИЙ МЕХАНІЗМ ФІНАНСУВАННЯ БАНКІВ

Башлай С.В., к.е.н., доцент кафедри банківської справи ДВНЗ «УАБС НБУ»

Основою лідерства корпоративних суб'єктів господарювання (в т.ч. і банків) в сучасній економіці є їх переваги у доступі до зовнішніх джерел фінансування (акціонерний капітал – безстроковий капітал). Банкам для стабільного розвитку та ведення бізнесу необхідні стабільні довгострокові ресурси. Основним джерелом росту капіталу для більшості вітчизняних банків є їх прибуток. Однак, в останні 3-4 роки багато власників українських банків вбачали свою підприємницьку роль в продажі, як можна дорожче, бізнесу цілком і бажано іноземному інвестору (період 2006-2007 рр.: кількість банків з 100-% іноземним капіталом +11; частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків системи +20 %).

Одним із реальних способів збереження вітчизняними власниками контролю над своїми банками є проведення IPO (Initial Public Offering) – первинного публічного розміщення акцій на закордонних торговельних майданчиках. З економічної точки зору, вихід банків на міжнародний ринок та первинне розміщення акцій стає необхідним у випадку недостатності власних коштів для збільшення акціонерного капіталу, а також розвитку нових напрямів господарської діяльності. Крім ресурсного поповнення IPO – це можливість отримання реальної ринкової оцінки вартості свого бізнесу. Фондовий ринок в Україні слабо розвинений та не структурований – не забезпечується реальне котирування акцій (ПФТС виконує лише реєстраційні функції); відсутній центральний депозитарій; залишається нерегульованою система реєстрації прав корпоративної власності та ін.).

До недоліків (стримуючих факторів) IPO можна віднести:

– висока відповідальність банку перед іноземними інвесторами (зрозумілість й доцільність структуру бізнесу, публічна прозорість фінансової структури, розумна податкова політика, прозоре та професійне управління та гарна репутацію на ринку);

- високі витрати на проведення та підтримку перебування на ринку (50-500 тис. дол. США тільки за проведення IPO);
- низька швидкість прийняття управлінських рішень (часто через розходження інтересів акціонерів);
- висока вірогідність недружелюбного злиття (поглинання).

Найбільш доступними для вітчизняних банків розглядаються наступні фондові біржі: Нью-Йоркська (NYSE), Лондонська (LSE) з основним (Main Market) і альтернативним (Alternative Investment Market) майданчиками, Європейські (Deutsche Borse, SWX, Euronext). Основними регулятивними нормативно-правовим актами при цьому є: в США – Закон «Про обіг цінних паперів» та Закон Сарбейнса-Окслі «Про систему внутрішнього контролю»; у Великобританії – Закон «Про фінансові послуги та ринки»; в Німеччині – Закони «Про біржі» та «Про торгівлю цінними паперами».

Лістинг на Лондонській фондовій біржі є формально простішим та значно дешевшим. А згідно з прийнятою в 2005 році Директивою ЄС за стандартами емісії, що встановила єдині вимоги до лістингу по всій Європі, компанія-емітент має право, зареєструвавши проспект емісії в одній з країн Євросоюзу (home member state), розмістити їх на будь-якій біржі, що означає конкуренцію європейських бірж на основі ліквідності. Вітчизняні компанії (не банки) вже стали учасниками IPO, розмістивши різні обсяги акцій: від 13,11 % (105 млн. дол. США) – будівельно-інвестиційна компанія «ТММ Real Estate Development» (Франкфуртська біржа, 2007 р.) до 100 % (208 млн. дол. США) – інвестиційна компанія «Dragon Ukrainian Properties & Development PLC» (Лондонська біржа, майданчик AIM, 2007 р.). Ринкова капіталізація вітчизняних компаній в результаті IPO зростає в 1,3-1,6 рази.

Після застосування вітчизняними банками альтернативних механізмів фінансування (випуск єврооблігацій, синдикуване кредитування) вихід на IPO, в умовах підвищеної конкуренції та кризових ситуацій на ринку капіталу, став для них більш важливим з метою капіталізації, публічності, покращення корпоративного управління, структурної перебудови.